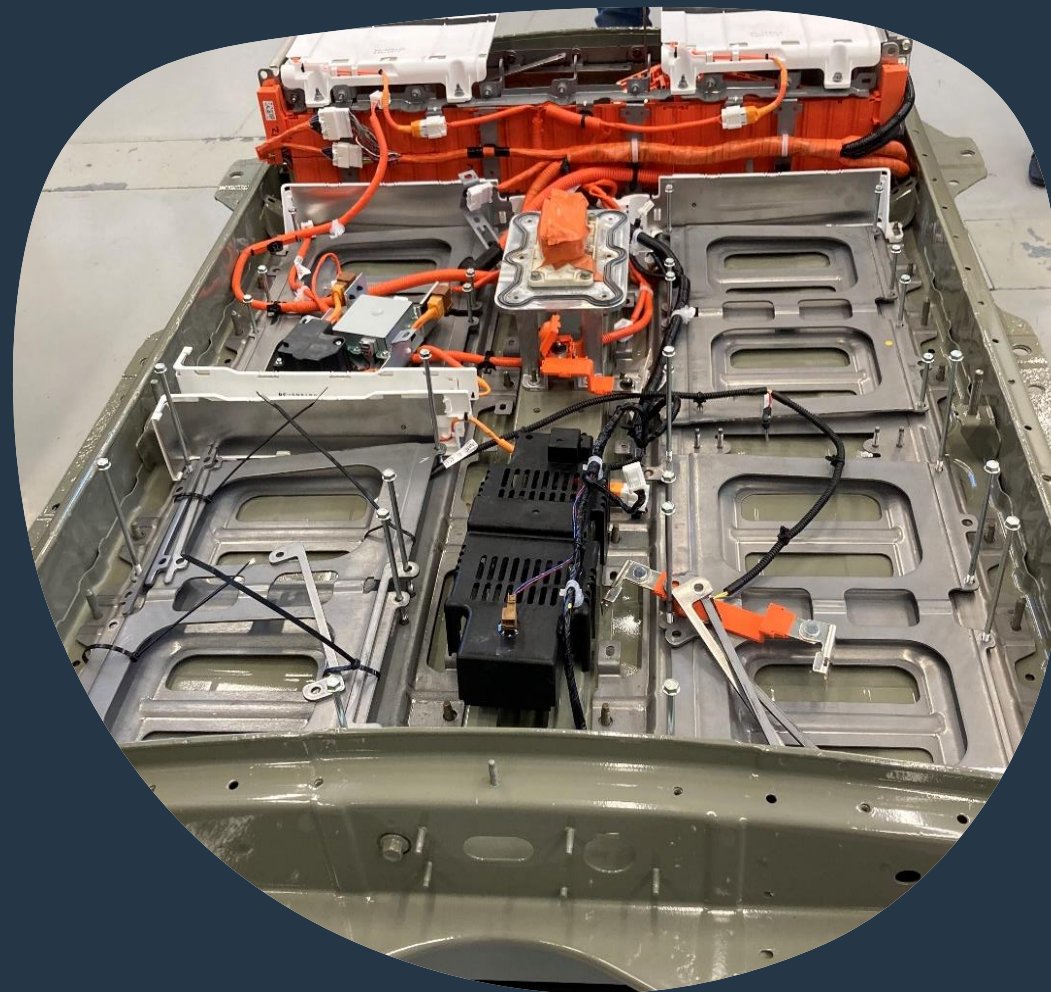

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta HE 81/2023 vp

Ympäristövaliokunta 28.11.2023

Johanna Routio
hallitussihteeri, ympäristöministeriö

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Esityksen tausta ja tarkoitus

- Esityksen tarkoituksena on antaa EU:n uutta akkuja ja paristoja sekä jäteakkuja ja -paristoja koskevaa asetusta (jäljempänä akkuasetus) täydentävät säännökset ilmoitettujen laitosten kansallisen viranomaisen osalta.
- Akkuasetus annettiin 12.7.2023 ja se tuli voimaan 17.8.2023. Akkuasetuksen soveltaminen alkaa jäsenvaltioissa pääosin 18.2.2024 alkaen, lukuun ottamatta useille eri säädöksille säädetyjä erillisiä siirtymäaikoja.
- Asetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa sääntelyä, mutta asetuksen tueksi tarvitaan myös kansallista täydentävää sääntelyä muun muassa toimivaltaisten kansallisten viranomaisten osalta.
- Asetuksen kansallinen täytäntöönpano on tarkoitus toteuttaa vaiheittain.
 - Ensimmäisessä vaiheessa säädettäisiin akkujen ja paristojen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten hyväksymisestä ja nimeämisestä ilmoitetuksi laitokseksi.
 - Jäkkimmaisessä vaiheessa säädöshanketta tehtäisiin loput tarvittavat muutokset kansalliseen lainsäädäntöön.
 - Akkuasetuksen kansallista täytäntöönpanoa tukee akkuviranomaisista muodostettu työryhmä.

Yleistä akkuasetuksesta

- Akkuasetus muuttaa merkittävästi monia akkujen valmistukseen, myyntiin, käytöstä poistoon ja kierrätykseen liittyviä toimintoja.
- Akkuasetus korvaa vuoden 2006 akku- ja paristodirektiivin. Uusi asetus laajenee kattamaan kaikenlaisten akkujen ja paristojen koko elinkaaren.
- Asetus yhdenmukaistaa EU-alueella akkuihin ja paristoihin liittyviä vaatimuksia.
- Lisäksi asetus tehostaa kaikkien paristojen ja akkujen keräystä ja kierrätystä sekä lisää niissä olevien arvokkaiden materiaalien talteenottoa ja uudelleenkäyttöä. Raaka-aineketjun kestävyyttä vahvistetaan mm. nostamalla akkujen ja paristojen keräystavoitteita.
- Lisäksi kerättyjen akkujen talteenotolle ja kierrätettyjen materiaalien käytölle uusien akkujen valmistuksessa on asetettu erillisiä vaatimuksia.
- Eripituisten siirtymäaikojen jälkeen otetaan käyttöön hiilijalanjälkitarkastelu ja suorituskykyvaatimuksia sekä uusia rajoituksia akkujen sisältämille haitallisille aineille.
- Pienempiin paristoihin ja akkuihin tulee laatia QR-koodipohjainen tietojärjestelmä, isompiin akkuihin digitaalinen akkupassi, jossa näkyvät myös korjaus- ja käyttöhistoriatiedot.

Keskeiset ehdotukset sekä vaikutukset

- Esityksen mukaan jätelakiin lisättäisiin säännökset ilmoitetuksi laitokseksi hyväksymistä koskevasta hakemuksesta, toimivaltaisesta viranomaisesta ja kansallisesta hyväksyntä- ja ilmoittamismenettelystä.
- Ympäristöministeriö toimisi vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten hyväksymisestä ja ilmoittamisesta vastaavana viranomaisena.
- Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia toiminnanharjoittajien ja viranomaisten toimintaan.
 - Toimijoille, jotka haluavat hakea ilmoitetuksi laitokseksi, aiheutuisi akkreditoinnin kustannukset.
 - Ilmoitetuksi laitokseksi hakevien arviointilaitosten hakemusten ja siihen liittyvien asiakirjojen arvioiminen, ilmoitusmenettely sekä valvonta lisääisivät hieman ympäristöministeriön hallinnollisia velvoitteita ja kuluja. Tehtävien ei kuitenkaan arvioida aiheuttavan tarvetta lisähenkilöstölle ympäristöministeriössä.
- Lausunnonantajat (8 kpl) kannattivat ehdotettua sääntelyä. Oikeusministeriö esitti useita tarkennustarpeita, jotka kaikki on pyritty huomioimaan jatkovalmistelussa.

Muut toteuttamisvaihtoehdot

- Useilla muilla tuoteryhmillä on jo voimassa EU:n yhdenmukaistetut ilmoitettuja laitoksia koskevat säädökset vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten kansallisesta hyväksymisestä ilmoitetuksi laitokseksi ja niiden ilmoittamisesta Euroopan komissiolle ja muille jäsenvaltioille.
- Tuotesääntelyä on useamman eri ministeriön hallinnonalalla. Vakiintuneen käytännön mukaan ilmoitettujen laitosten toimivaltaisena viranomaisena toimii joko kyseisestä tuoteryhmästä vastuussa oleva ministeriö tai tämän hallinnonalalle kuuluva virasto.
- Akkuasetuksen mukaisen vaatimustenmukaisuuden arvioitilaitosten ilmoittamisesta vastaavan viranomaistehtävän osoittaminen ympäristöministeriölle on tarkoituksenmukaista, sillä akkuasetus on ympäristöministeriön hallinnonalalle kuuluva, koko akkujen elinkaaren käsittävä säädös.
- Ympäristöministeriön hallinnonalalla ei tällä hetkellä toimi sellaista virastoa tai viranomaistahoa, jolle ilmoitettujen laitosten hyväksyminen ja nimeäminen voitaisiin osoittaa. Myöhemmin voidaan erikseen selvittää ja harkita ilmoitettujen laitosten toimivaltaisen viranomaistehtävän siirtämismahdollisuutta uuteen valmistelussa olevaan lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä hoitavaan monialaiseen virastoon.

Vaatimustenmukaisuuden arviointilaitos

- Akkuasetuksen mukainen akkuja ja paristoja koskeva vaatimustenmukaisuusvaatimus sekä vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten ilmoittamismenettely on uutta sääntelyä eikä akkujen ja paristojen vaatimustenmukaisuudesta tai vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksista ole säädetty EU-tasolla tai kansallisesti.
- Akkuasetus sisältää akkujen ja paristojen yhdenmukaistetut tuote- ja markkinointivaatimukset. Vaatimustenmukaisuuden arvioinnilla osoitetaan, täyttyvätkö akkuasetuksessa säädettyt akkujen ja paristojen kestävyyttä, turvallisuutta, merkintöjä ja tietoja koskevat vaatimukset sekä asianmukaisen huolellisuuden vaatimukset.
- Vaatimustenmukaisuuden arviointilaitos on riippumaton elin, joka suorittaa vaatimustenmukaisuuden arviointitoimia, kuten kalibrointia, testausta, sertifiointia ja tarkastuksia.
- Ilmoitetut laitokset ovat vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksia, jotka jäsenvaltion toimivaltainen viranomais on ilmoittanut komissiolle.

Ilmoitettu laitos – hakeminen, hyväksyntä ja nimeäminen

- Ympäristöministeriö toimisi esityksen mukaan vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten hyväksymisestä ja ilmoittamisesta vastaavana kansallisena viranomaisena sekä valvoisi hyväksymiään laitoksia (107 a §).
- Laitoksen hyväksymistä koskeva hakemus lähetettäisiin ympäristöministeriölle (107 b §).
 - Hakemukseen olisi liitettävä tiedot ja todistukset arviointilaitokselta edellytettävien vaatimusten täyttymisestä niiden akkujen ja paristojen osalta, joiden osalta laitos katsoo olevansa pätevä. Lisäksi hakemukseen olisi liitettävä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikön akkreditointipalvelun (FINAS) antama akkreditointitodistus siitä, että vaatimustenmukaisuuden arviointilaitos täyttää akkuasetuksen vaatimukset.
 - Jos arviointilaitos ei voi toimittaa akkreditointitodistusta, sen olisi toimitettava ympäristöministeriölle tarpeelliset asiakirjatodisteet, joiden avulla ympäristöministeriö voi arvioida hakijan täyttävän akkuasetuksen vaatimukset.
- Ympäristöministeriö tekisi päätöksen arviointilaitoksen hyväksymisestä ja nimeämisestä. Ministeriö voisi myös rajata tai peruuttaa hyväksymisen (107 c §).
 - Vaatimustenmukaisuuden arviointilaitos voisi suorittaa ilmoitetun laitoksen tehtäviä ainoastaan, mikäli komissio tai toinen jäsenvaltio eivät esitä vastalauseita.

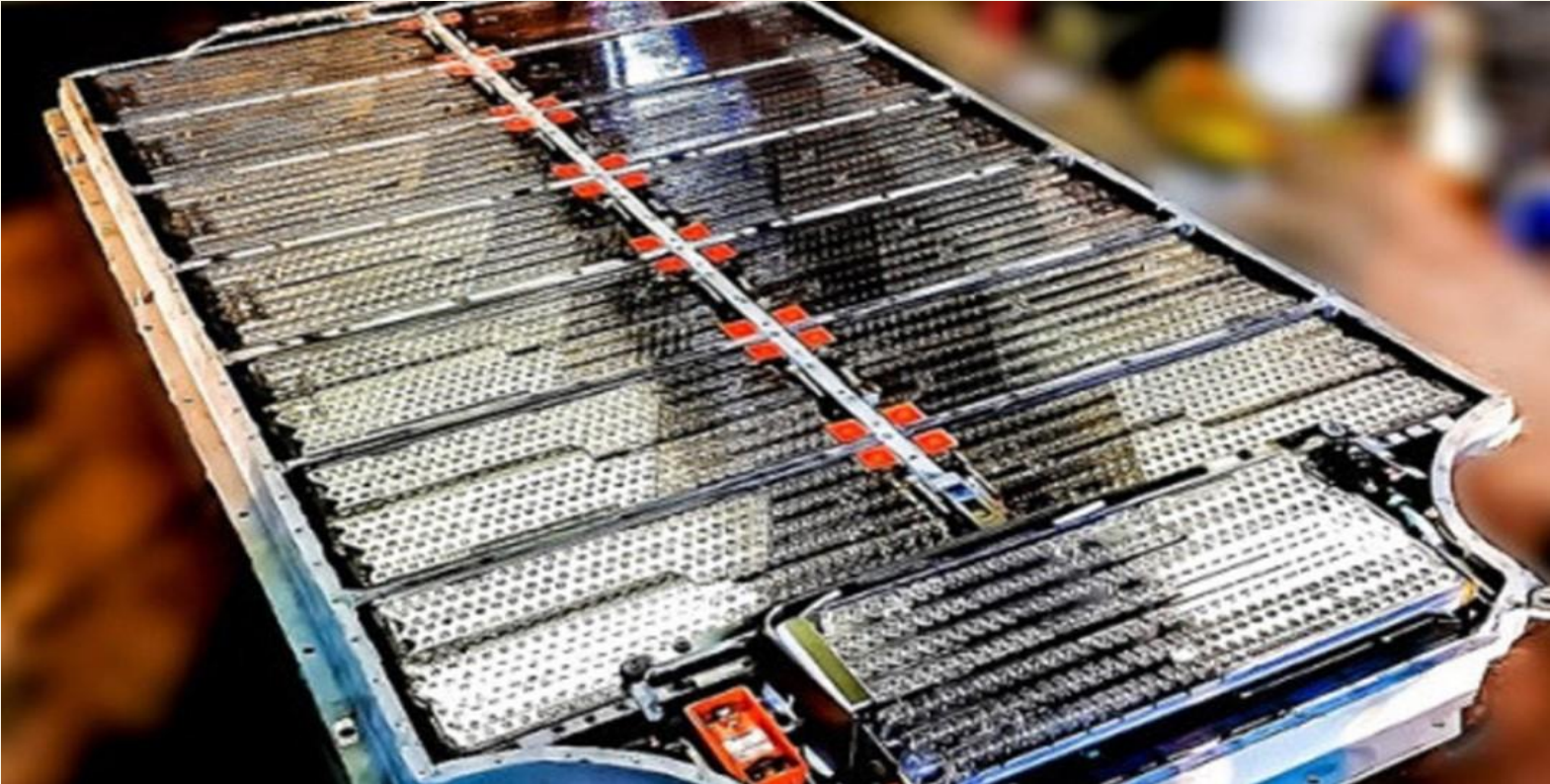

Virkavastuu, muutoksenhaku ja tietojensaantioikeus

- Ilmoitetun laitoksen tai sen käyttämän tytäryhtiön tai alihankkijan olisi akkuasetuksen mukaisia julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan noudatettava rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä (107 d §).
- Ilmoitetun laitoksen tehtävistä on säädetty akkuasetuksen luvussa viisi. Ilmoitetun laitoksen julkiset hallintotehtävät liittyisivät akkuasetuksen mukaisiin akkujen tai paristojen vaatimustenmukaisuuden arvioinnin tehtäviin kuten vaatimustenmukaisuustodistusten tai hyväksymispäätösten epäämisiin, rajoittamisiin taikka peruuttamisiin toistaiseksi tai kokonaan.
- Rikosoikeudellinen virkavastuu kohdistuisi julkista hallintotehtävää hoitavaan henkilöön.
- Lisäksi jätelakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin muutoksenhausta ilmoitetun laitoksen päätökseen (107 e §).
- Ympäristöministeriö valvoisi ilmoittamiaan laitoksia. Jätelain tiedonsaantioikeutta koskevaan 122 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi momentti ympäristöministeriön tiedonsaantioikeudesta.
- Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 18.2.2024 samanaikaisesti kuin akkuasetuksen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksia koskevia säännöksiä ryhdytään soveltamaan.

Lisätietoja

Tesla Model S battery (Tesla)

Johanna Routio, johanna.routio@gov.fi, puh. 050 471 0245

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment